

17.3.2021

Valtiohallinnon kehittämisosasto
Sonja Joutsenlahti-Wuoristo

Avoimen hallinnon työryhmän yhdeksännen kokouksen pöytäkirja 10.3.2021

Aika 10.3.2021 klo 13.00–15.00

Paikka Teams-kokous

Osallistujat Puheenjohtaja Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Jäsenet:
Johanna Nurmi, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Valli ry
Sami Demirbas, erityisasiantuntija, oikeusministeriö
Tiina Etelämäki, projektipäällikkö, VTKL
Jouni Tuomisto, puheenjohtaja, Open Knowledge Finland, OKF
Mika Honkanen, kehityspäällikkö, DVV
Miia Kirsi, saavutettavuusasiantuntija, Celia
Henna Kara, suunnittelija, Selkokeskus
Rauna Nerelli, viestintäasiantuntija, Suomen pelastusalan keskusjärjestö, SPEK
Liisa Partio, johtava asiantuntija, Mannerheimin lastensuojeluliitto
Ulla Tiirilä, erityisasiantuntija, Kotus
Rantanen Heli, vuorovaikutuspäällikkö, Helsingin kaupunki
Seija Korhonen, järjestelmäasiantuntija, valtiovarainministeriö
Onni Pekonen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Kuivalainen Matti, Erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Sihteeri: Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, valtiovarainministeriö

1. Kansalaispaneeli sanavapaudesta, maalittamisen ja vihapuheen ehkäisystä

Kokous avattiin klo 13.00.

1.1. Suositukset, tuleva raportti ja jatkotoimet

[Tiedote kansalaispaneelistä](#). Kansalaispaneeli on osa OECD:n arviointia suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksista. OECD:n tekemän arvioinnin lisäksi on tärkeää saada kansalaisten näkemys kehittämistarpeesta.

Kansalaispaneelin suositukset ovat jo julkaistu ja raportti valmistuu pian. Arvioinnista on tullut alun perin arvioitua laajempi. OECD pyysi, että tällainen järjestetään. Kansalaispaneeli tilattiin oikeusministeriön kanssa.

Åbo Akademi Yhteiskuntatieteen tutkimuslaitos toteutti kansalaispaneelin. Kansalaispaneelin teemaksi OECD ja Åbo Akademi valikoivat sananvapauden vahvistamisen sekä vihapuheen ja maalittamisen ehkäisyn.

Erityistä kansalaispaneelissa on se, että paneeli edustaa väestöä monipuolisesti. Siinä on huomioita ikä, koulutus, ammatti, asuinpaikka jne. Osallistujat on valittu satunnaisesti väestötietojärjestelmästä. Osallistujat edustavat tasaisesti ns. mini-Suomea. Vinoumana on, että osallistujat ovat hiukan korkeasti koulutettumpia kuin Suomessa yleisesti. Osallistujia oli noin 30. Osallistujat saivat etukäteen taustamateriaalia. Työskentelytapoina olivat syvällinen perehtyminen aiheeseen ja deliberaatio. Åbo Akademiasta toimittiin moderaattoreina ja kirjureina. He eivät johdatelleet, vaan toimivat objektiivisesti.

Kansalaispaneelin suosituksia hyödynnetään ministeriöiden valmistelutyössä sananvapauden edistämiseksi ja maalittamisen ja vihapuheen ehkäisemiseksi. Kansalaispaneelin suositukset tulevat oman raporttinsa lisäksi myös osaksi OECD:n raporttia ja sitä kautta myös paitsi valmistelutyöhön Suomessa myös kansainväliseen keskusteluun. Raportti luovutetaan ministerille Paaterolle.

Keväällä järjestetään webinaari kansalaispaneelin jäsenille, lehdistölle ja virkahenkilöille suositusten käsittelystä ja etenemisestä. Avoimen hallinnon työryhmän jäsenet ovat tervetulleita raportin julkistamistilaisuuteen. Aiheeseen palataan vielä avoimen hallinnon työryhmän tulevissa kokouksissa. On tulossa tilaisuuksia, keskustelua ja konkreettista valmistelutyötä.

Keskustelussa ehdotettiin, että kun puhutaan vihapuheesta olisi hyvä saada kieliasiantuntija mukaan. Alan asiantuntijoina mainittiin Elina Vitikka, Simo Määttä ja Ulla Tuomarla.

Todettiin, että virkamies/viranhaltija voi itsekkin syöllistyä vihapuheeseen ja disinformaatioon. Pohdittiin, onko tähän ohjetta ja onko tässä terästyymisen paikka. Tämä todettiin tärkeäksi havainnoksi ja todettiin, että pitää edistää kieliasioita myös tästä näkökulmasta.

Viime aikoina on useassa eri organisaatiossa mietitty, onko organisaatioissa tehty ohjeita, miten työntekijä voi suojella työntekijöistä, jotka ovat joutuneet vihapuheen tai maalittamisen kohteeksi.

2. Avoimen hallinnon tukipaketin uusiminen

2.1. Esittely ja jatkoaskeleet

Ensin kerrottiin avoimen hallinnon tukipaketin päivittämisen työskentelyprosessista. Käytiin läpi tukipaketin nykyinen sisältö, toimintaohjelmassa mainitut uudet tarvittavat sisällöt ja VM:n tiimin näkemät uudet sisältötarpeet. Kaivataan myös kommentteja tukipaketin toteutustavasta. Toteutetaanko se kortein, videoin vai jollain muulla tavalla?

Nykyisen tukipaketin käyttäjäkohderyhmänä on ollut julkisen sektorin työntekijät. Alun perin tukipaketti tehtiin erityisesti tulevien maakuntien henkilöstöä ajatellen edellisellä hallituskaudella, mutta niin että se toimii myös kuntien ja valtion väelle. Tukipaketista tehtiin tiivis, että maakuntien perustamisen vaiheessa olisi mahdollista hyödyntää nopealla lukemisella ja saada kuva, miten jokainen voi edistää asiaa omassa päivittäisessä työssä. Ajatuksena tukipaketille oli, että se on nopeasti jokaisen julkisen sektorin työntekijän katsottavissa mitkä ovat sisältöaiheiden tavoitteet ja asiat.

2.2. Keskustelu ryhmissä 3 ryhmää (perusta + arviointi ja ympyrän kahdeksasta alueesta 3-4 aluetta per ryhmä)

Pienryhmissä keskusteltiin avoimen hallinnon tukipaketin sisällöistä ja miten niitä voisi jaotella avoimen hallinnon eri-osa-alueisiin.

2.3. Lyhyt yhteinen keskustelu sis. keskeiset asiat ryhmistä

Pienryhmätyöskentelyä käytiin läpi yhteisessä keskustelussa.

- Mainittiin, että kansainvälisyys (EU ja OECD) on hyvä ottaa tukipaketissa huomioon.
- Avoimen dataan ehdotettiin mukaan hyötynäkökulma. Vaikutusten merkitys ja tarvelähtöisyyden miettiminen. Rajapintojen miettiminen ja avoin lähdekoodi. Tukea siihen, että tehtäisiin mahdollisimman läpinäkyväksi tietotuotteet ja mitä on tietojen taustalla.
- Hallinto mahdollistajana kohdalla puhuttiin kansalaisyhteiskunnan tarpeista. Pitää vielä miettiä mikä on näkökulma hallinnon käyttöön. Millaista tukea hallinto tarjoaa järjestöille ja muille kansalaisyhteiskunnan toimijoille.
- Julkisuus työalueen alle ehdotettiin julkisuuslain muutoksen tukea. Ehdotettiin, että tietopyyntö voisi olla yksi sisältö tukipaketissa. Tietopyynnöissä on tärkeää, että viranomaisen ymmärtää velvollisuuden olla avoimena. Julkisuuslaki on jo nyt hyvä, mutta ongelmana ettei sitä noudateta.

- EU teettää 160 kysymyksen koskien avointa dataa.
- Viestinnästä mukaan ehdotettiin kohderyhmän lisäämistä eli oikea-aikainen, ymmärrettävä ja kohderyhmäviestintä.
- Ymmärrettävyyden kohdalla nostetiin esille saavutettavuutta ja selkokieltä. Molemmat on hyvä olla. Tuoda esiin mikä niiden ero on ja mikä selkokieli itse asiassa on.
- Hyötynäkökulman olisi syytä tulla esille kaikissa korteissa ja sisällöissä. Ohjeistus pitäisi olla selkeää.
- Kohderyhmälähtöisyys mukaan kaikkiin laatikoihin.
- Selviämiskeinoja ongelmatilanteissa.
- Mietittiin voisiko samoista asioista olla useammassa kohdassa eri näkökulmasta.
- Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja verkostoitumista lisää.
- Valmistelujen ja prosessien kuvaaminen selkeästi. Tästä olisi hyötyä sekä kansalaisille että viranomaisille.
- Pitää miettiä kuinka paljon tarvitsee tehdä ja kuinka paljon on jo olemassa. Voi laittaa linkkejä jo olemassa oleviin asioihin.
- Palautteen kerääminen ja hyödyntäminen eri toiminnoissa.
- Asiallisuus on yksi tärkeä näkökulma hallintolaista, hyvän kohtelun kokemus.
- Konteksti ja asianyhteyden avaaminen ovat tärkeitä, ei vain yksittäisten sanojen selkeys.
- Osallisuuskohta ja sen linkittyminen luottamuskohtaan herätti keskustelua. Välineiden lisäksi on hyvä käydä keskustelua osallistumisen periaatteista. Mikä väline sopii mihinkin tilanteeseen. Hallinnolla pitää olla valmiutta aitoon vuorovaikutukseen. On olemassa jo paljon hyviä osallistumisen välineitä ja menetelmiä jotka ovat jo erilaisissa välinepankeissa. On hyvä hyödyntää jo olemassa olevaa. Sosiaalisessa mediassa tapahtuu jo paljon ilman hallinnon järjestämistä. Hyvä miettiä miten tätä hyödynnetään.
- Johtaminen voisi olla läpileikkaavasti eri osa-alueissa. Hyvä huomioida luottamuksen eri ulottuvuudet ja tasot. Hallinnon luottamus kansalasiin vai kansalaisen luottamukseen jne. Kenen luottamus keneen.
- Osallistumisen vaikuttavuuden merkitys.
- Korteja voi käyttää lähteenä laajemminkin kuin vain arjen työvälineenä.

Tämän keskustelun perusteella käydään keskustelu VM:n avoimen hallinnon tiimissä. Kommentoida saa edelleen ja ehdottaa tukipaketille uutta nimeä. Sanottiin, että ajatuksia voi lähettää VM:n tiimille. Mietitään, pitäisikö laittaa jokin alusta pystyyn, jossa näitä sisältöjä voisi kommentoida kätevästi

Yhteisessä keskustelussa jaettiin paljon linkkejä:

- Avoimuusrekisteri hankkeesta [julkaistiin tutkimus](#) lobbauksen nykytilasta. Siinä on kirjoitettu myös luottamuksesta yhteistyömalleissa, toimijoiden yhteistyön näkökulmasta.

- [Innkokylän työkalut](#)
- [12 Principles of Good Democratic Governance](#)
- [Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä](#)
- Kieli osaltaan rakentaa osallisuutta ja sulkee ulos. [Sukupuolisensitiivisen viestinnän merkitys](#). Yhdenvertaisuudessa on kielellä suuri merkitys. Nämä voisi huomioida osallisuuskortissa.
- [Itä-Helsingin uudet suomen kielet](#)
- Selkokeskus on julkaissut [pikaoppaan selkokieliseen kommunikointiin](#). Sitä voi myös hyödyntää, jos kaivataan ohjeistusta tiiviissä muodossa.
- [Selkokielisestä viestinnästä ajankohtainen esimerkki TEMistä](#).
- [Hyvän virkakielen hyödyt](#)

Kotuksella on kaksi valmista kaikille avointa eOppivan kurssia ja vielä kaksi valmistuu tänä vuonna sekä kolmas ruotsiksi.

3. Muut asiat

3.1. OGP-asiat

Jokin maa on aina puheenjohtajana OGP:ssa. Tällä hetkellä puheenjohtajana on Etelä-Korea. Kerrottiin, että pian julkaistaan pyyntö kumppanuushankkeen jäsenille tehdä ainakin yksi uusi kunnianhimoisen tavoite nykyiseen tai tulevaan toimintaohjelmaan. Tämän uuden sitoumuksen ideana on varmistaa yhteiskuntien demokraattista toipumista ja vahvistumista pandemiasta. Tämä Call to Action tulee pitämään sisällään kirjeen korkealta tasolta/tasolle ja teknistä tukimateriaalia. Ilmoitettu, että tulisi maaliskuun alkupuolella, mutta ei ole saapunut vielä. Palataan tähän, kun saamme lisää tietoa.

Avoimen hallinnon viikko eli Open Gov Week 2021 on 17-21.5. Kaikkia tässä ryhmässä kannustetaan miettimään, onko mahdollisuutta järjestämään tuolla viikolla virtuaalisia tilaisuuksia. Erityisesti sellaisia tilaisuuksia, joissa hallinnot ja yhteiskunnan muut toimijat kehittelevät ratkaisuja, joilla edistetään avoimuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa.

OGP:n Global Summit on 13-17. joulukuuta. Isäntämaana on Etelä-Korea. Summitissa pääpaino on virtuaalisissa tilaisuuksissa. OGP:lle saa mielellään lähettää ajatuksia, miten näitä voidaan parhaiten fasilitoida ja saada mukaan mahdollisimman laajasti avoimen hallinnon yhteisöä. Kesällä tulee pyyntö esittää sessioideoita. Alustavasti on puhuttu jo poikkeusaikojen dialogisessioista Suomen osalta.

3.2. Kansalaisjärjestöakatemia

Kansalaisjärjestöakatemia, 2. osa järjestetään 25.3. klo 9-11. Viime vuonna järjestettiin ensimmäinen osa. Pääpaino on tällä kertaa hallinnon ja järjestöjen yhteisissä dialogeissa. Keskustelussa on aiheena hallinnon ja järjestöjen yhteistyön tärkeimmät kysymykset. Juontajina ovat Elina Varjonen (STEA) ja Johanna Nurmi. Järjestetään Teamssissa.

Tilaisuudesta tehdään raportti. Valtiovarainministeriön avoimen hallinnon hanke järjestää Kansalaisjärjestöakatemia yhteistyössä Kansalaisareenan, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Marttaliiton, Näkövammaisten liitto, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssin, Suomen Punainen Ristin, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ja Oikeusministeriön kanssa.

3.3. Vammaisneuvostopäivä

Avoimen hallinnon toimintaohjelmaan on tälle vuodelle merkitty toimenpiteeksi järjestää tälle vuodelle pilotti Vammaisneuvostopäivästä. Se järjestetään marraskuussa niin kuin Vanhusneuvostopäivä. Saattaa olla, että ne järjestetään yhdessä tai osittain yhdessä Vanhusneuvostopäivän kanssa. Vammaisneuvostopäivää on järjestetty yhdessä VANE:n kanssa. VANE:n kanssa ollaan tekemässä kyselyä mitä vammaisneuvostot toivovat päivän sisällöltä.

3.4. Muut asiat

Oulu on julkaissut uuden avoimen hallinnon ohjelmansa.

Kotuksella on tekeillä uusi kurssi. Seuraavassa kurssissa keskitytään siihen, miten luodaan edellytykset hyvälle kielen käytölle ja tekstien syntymiselle.

Kilpailu [Vuoden selväsanaisesta](#) on käynnissä. Tänä vuonna se jaetaan hyville selkokielen edistäjille. 16.4. asti voi ehdottaa ehdokkaita

Kokous päätettiin klo 14.50.

Jakelu Avoimen hallinnon työryhmä

Tiedoksi Valtioneuvoston Hankeikkuna